

સોગર-૨૦૧૯

ઠાંક - ૨૪

સંપાદકીય બોર્ડ

- એચ.કે. જોષી
- એસ.જે.મેહતા
- એમ.એમ.ઠક્કર

અનુક્રમણિકા

- શ્રદ્ધા સહિત ઉજવીએ
- શ્રાવણમાસ
- લોકશાહીના પાયાનાં
મૂલ્યો - સ્વતંત્રતા
- આઝાદ અને આઝાદ
વતન તને લાખો સલામ
- માનવતા
- બંધારણની કલમ
370 નો ઈતિહાસ
- ઉત્કૃષ્ટ વાંચન.....
હકારાત્મક જીવનશૈલીનો
હિસ્સો
- શાળા ની પ્રવૃત્તિઓ

અરુણોદય

શ્રદ્ધા સહિત ઉજવીએ - શ્રાવણમાસ

હિમાંશુ પી. ત્રિવેદી

શ્રાવણ માસ એટલે ભક્તિનો માસ , શ્રાવણ માસ આવતાં જ દરેક મંદિરો ધૂન - ભજન - કથા - કિર્તન - મંત્રજપથી ગુંજી ઉઠે છે. મંદિરોમાં ભગવાન ઉપર પંચામૃતથી અભિષેક કરવામાં આવે છે. યજ્ઞો દ્વારા આહુતિઓ અપાય છે. શ્રાવણ માસમાં મંદિરોમાં - ગામડાઓમાં - શહેરોમાં કથાના આયોજનો કરવામાં આવે છે. ભક્તો કથાની આ ગંગામાં સ્નાન કરીને પવિત્ર બને, અમીર માણસો દાન કરે છે.

આ શ્રાવણમાસમાં દરેક ભક્તો ભગવાનને પ્રસન્ન કરવા માટે નવધા ભક્તિમાંથી પોતાને જે સાનુકુળ પડે તે ભક્તિ કરીને ભગવાનને પ્રસન્ન કરવા માટે પ્રયત્ન કરે છે. આ નવધા ભક્તિમાંથી કોઈપણ ભક્તિ કરવામાં આવે તો તે ફળદાયી થાય છે. પરંતુ જે ભક્તિ કરવામાં આવે તેમાં શ્રદ્ધા અવશ્ય જોઈએ. શ્રદ્ધા વગર બધું નકામું છે. આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રનું આપણે કોઈપણ કાર્ય શ્રદ્ધા સહિત જ કરવું જોઈએ તો તે આપણને યથાર્થ ફળ આપનારૂં બની રહે છે. ગીતાનાં ૧૭ માં અધ્યાયના ૨૮ શ્લોકમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે શ્રદ્ધા વિનાનું યજ્ઞમાં હોમેલું , દિધેલું , તપ , વ્રત કરે તો પણ તે સંપૂર્ણ ફળને આપનારૂં બનતું નથી.

શ્રી સ્વામિનારાયણ ભગવાને હરિલીલામૃત ગ્રંથમાં કહ્યું છે કે , શ્રદ્ધા ધરે જન ચિત્ત જેહ , ગણાય છે ઉત્તમ ભક્ત એહ, શ્રદ્ધા વિના પૂજન જો કરાય, યથાર્થ તેનું ફળ તો ન થાય. શ્રદ્ધા વિનાનો જપ જાણ કેવોકરે મજૂરો નૃપ વેઠ તેવો શ્રદ્ધા વિનાનો ઉપવાસ થાય તો ઢોરની લાંઘણ તે ગણાય.

જે ભક્ત હૃદયમાં શ્રદ્ધાને ધારણ કરીને ભગવાનની ભક્તિ કરે છે તે ઉત્તમ ભક્ત ગણાય છે. શ્રદ્ધા વગર શાસ્ત્રોનું કે ભગવાનનું પૂજન કરવામાં આવે તો તે યથાર્થ ફળ આપતું નથી.

શ્રદ્ધા વિના કોઈ ભગવાનનો મંત્રજપ કરે તો તે સાર્થક બનતો નથીજેવી રીતે રાજના હુકમથી મજૂરો વેઠે જાય અને કામ કરે , પણ તેને કામ કરવાની ઈચ્છા નથી હોતી, રાજનો હુકમ છે માટે પરાણે મજૂરી કરવી પડે છે, તેમ જે માણસ મંત્રજપ શ્રદ્ધા વગર કરે તેનો કોઈ અર્થ નથી. શ્રદ્ધા વગર કોઈ ઉપવાસ કરે છે તો પણ તે કેવું કહેવાય તો કહે છે કે જેમ કોઈ ઢોરને ખીલે બાંધી રાખવામાં આવે અને ખાવાનું દૂર મૂકી રાખ્યું હોય તેને ખાવું તો હોય છે પરંતુ દોરડાથી બંધાયેલું છે માટે તે ખાઈ શકતું નથી..... તેમ ઘણા માણસો એકાદશીઆદિ ઉપવાસ કરે પણ શ્રદ્ધા વગર કરે એટલે કે શાસ્ત્રોમાં કીધું છે , ગુરુએ કીધું છે , પરિવારના સભ્યોએ કીધું છે માટે કરવું પડે છે. પરંતુ તેને શ્રદ્ધા નથી કરવા ખાતર કરે છે તો તે યથાર્થ ફળને આપનારૂં બનતું નથી.

આમ આપણે જે કાંઈ ભગવાનની પ્રસન્નતા માટે સાધના કરીએ તેમાં શ્રદ્ધા અનિવાર્ય છે. શ્રદ્ધા એ પાયો છે. શ્રદ્ધા એ એકડો છે. બીજા સાધન એની પાછળ મીંડાને ઠેકાણું છે. તેની કિંમત વધારે છે. પરંતુ જો શ્રદ્ધા રૂપી એકડો ના હોય તો પછે મીંડાની કોઈ કિંમત નથી. તેમ બીજા સાધન હોય પણ શ્રદ્ધાના હોય તો નિરર્થક બની જાય છે. તેથી શ્રદ્ધાનું મહત્વ સવિશેષ છે.

આમ, જો જીવનમાં સુખી થવું હોય તો શ્રદ્ધા એ અતિ આવશ્યક છે. આપણે દર વર્ષે શ્રાવણ માસ આવતા વ્રત , નિયમ , ઉપવાસ, એકટાંણા , ધ્યાન , ધારણા , મંત્રજપ , ભજન , કિર્તન ,નવધા ભક્તિ આદિ ભગવદ પ્રસન્નતાનો સાધનાં કરીએ છીએ. પરંતુ ઘણીવખત શ્રદ્ધાનો અભાવ હોય છે. કદાચ શ્રદ્ધા હોય તો મંદ હોય છે. તેની આપણે ખરા અર્થમાં ભગવાનનો રાજીપો મેળવી શકતા નથી. તેથી આ શ્રાવણ માસમાં આપણે ભગવાનની કેવળ પ્રસન્નતાથી શ્રદ્ધા સ્ત્રોત સર્વ સાધના કરીએ અને તેમનો રાજીપો મેળવીએ.

જય મહાદેવ

લોકશાહીના પ્રાચીન મૂલ્યો

વી.જી. રાઠોડ
ઉચ્ચ. માધ્ય. શિક્ષક

સ્વતંત્રતા

સ્વતંત્રતા એટલે અન્ય કોઈને નુકસાન ના થાય એ રીતે વર્તન અને વ્યવહાર કરવાની છૂટ. એવા વાતાવરણની સ્થાપના છે , જેમાં મનુષ્યોને પોતાના પૂર્ણ વિકાસની તકો પ્રાપ્ત થાય છે. સ્વતંત્રતા વ્યક્તિને તેની મરજી પ્રમાણે વર્તવાની છૂટ આપે છે. પરંતુ તેનો અર્થ સ્વચ્છંદતા નથી. સમાજના સભ્ય તરીકે અને રાજ્યના નાગરિક તરીકે તે સ્વચ્છંદ પણે વર્તી શકે નહિ. આમ, કેટલીક મર્યાદામાં રહીને વર્તન કરવાની છૂટને સ્વતંત્રતા કહેવામાં આવે છે.

સ્વતંત્રતા એ પરમ મૂલ્ય છે. તે સ્વયં એક ધ્યેય છે. સ્વતંત્રતામાં જ મનુષ્યને સુખ અને સંતોષ મળે છે. સ્વતંત્રતામાં જ વ્યક્તિના વ્યક્તિનો સર્વાંગી વિકાસ શક્ય બને છે. સત્યની શોધ માટે , વૈજ્ઞાનિક શોધખોળ માટે અને ન્યાયી સમાજની રચના માટે સ્વતંત્રતા હોવી જરૂરી છે.

સ્વતંત્રતાના અર્થને વધુ સારી રીતે સમજવા માટે તેને નીચે પ્રમાણેના ભાગોમાં વહેંચી શકાય.

* નૈતિક સ્વતંત્રતા :-

મનુષ્ય બુદ્ધિશાળી પ્રાણી છે. તેથી તેને સ્વવિવેકથી વર્તવાની કેટલીક સ્વતંત્રતા હોવી જોઈએ. તેનાથી વ્યક્તિને સારા નરસાનો નિર્ણય કરવાનો અધિકાર મળે છે. સમાજમાં અનૈતિક વ્યવહારોને રોકવાની , તેની સામે અવાજ ઉઠાવવાની વ્યક્તિને સ્વતંત્રતા હોવી જોઈએ.

* વૈયક્તિક અને નાગરિક સ્વતંત્રતા:-

વ્યક્તિને તના અંગત જીવનમાં સ્વતંત્રતા હોવી જોઈએ. આ સ્વતંત્રતા પ્રમાણે વ્યક્તિએ કેવી રીતે રહેવું ? શું ખાવું ? શું પીવું ? કેવો પોશાક પહેરવો ? ક્યો ધર્મ પાળવો ? જેવી બાબતોમાં સ્વતંત્રતા મળવી જોઈએ . સમાજ કે રાજ્યે તમાં દબલગીરી કરવી જોઈ નહિ.

* આર્થિક સ્વતંત્રતા :-

વ્યક્તિને પોતાની તથા પોતાના કુટુંબની આર્થિક જરૂરયાતો સંતોષવાની સ્વતંત્રતા હોવી જોઈએ. વ્યક્તિને કામ કરવાની વાજબી વેતન મેળવવાની, મિલકત એકઠી કરવાની અને તેનો નિકાલ કરવાની સ્વતંત્રતા હોવી જોઈએ.

ટૂંકમાં કહેવું હોય તો કહી શકાય કે વ્યક્તિના વ્યક્તિત્વનો સર્વાંગી વિકાસ થાય તેને સ્વતંત્રતા કહી શકાય.

આઝાદ અને આઝાદ વતન તને લાખો સલામ

ડૉ. એન.વી. સોરલીયા
ઉચ્ચ. માધ્ય. શિક્ષક

શહીદોનું લોહી રંગ લાવ્યું છે જે સરકારનો ક્યારેય સૂરજ ડૂબતો નથી એવી શક્તિશાળી અંગ્રેજ સરકાર પણ છેલ્લે ભારતવાસીઓ સામે ઝૂકી ગઈ. 15 ઓગસ્ટ નો પાવન દિવસ આવ્યો. પરંતુની કાળી રાત્રિ સમાપ્ત થઈ ને સ્વતંત્રતાની નવી સવાર પડી. આ દિવસ ભારતીય જીવનનો મંગલમય દિવસ બની ગયો. ભારતના રાજનિતિક ઇતિહાસનો એ સુવર્ણ દિવસ બન્યો પરંતુ હજુપણ દેશના વિકાસને ખૂબ વેગવંતો બનાવવાની જરૂર છે.

ભારતને હજુ ઘણાં સ્વપ્ના સાકાર કરવાના છે. એમાં અંતરાય આવવાનું કારણ છે વ્યક્તિગત સ્વાર્થની પ્રબલતા. આપણાં તમામ ભારતીયોનું કર્તવ્ય છે દેશના પ્રત્યે ઈમાનદારીથી કામ કરવું.

જનતા અને સમાજ સાથે મળીને જ કોઈપણ સિધ્ધિ પ્રાપ્ત કરી શકશે. દેશનું ગૌરવ વધારવા અને દેશને સંપન્ન શક્તિશાળી રાષ્ટ્ર બનાવવા માટે આપણે સાંપ્રદાયિકતા અને સમાનતા બનાવી રાખવી જરૂરી છે.

સ્વતંત્રતાનું મંગલ પર્વ એ વાતની સાક્ષી પૂરે છે કે સ્વતંત્રતા એક અમૂલ્ય રત્ન છે અનેક દેશભક્તો એ ભારતને તાજ પહેરાવવા માટે પોતાનું બલિદાન આપી દીધું છે. એટલું જરૂર કહી શકાય કે

“ ના જિયો ધર્મ કે નામ પર ,
ના મરો ધર્મ કે નામ પર ,
ઈન્સાનિયત હી હે ધર્મ વતન કા,
બસ જિયો વતન કે નામ પર.”

પી.વી. પ્રજાપતી
ઉચ્ચ. માધ્ય. શિક્ષક

માનવતા

માણસનું સૌથી મોટું કર્મ મનુષ્યતા છે. જે માનવમાં માનવતા નથી તેનું જીવન વ્યર્થ છે. કોઈ બીજા મનુષ્ય કે પ્રાણીને દુઃખી થઈ જવાય કે તેને મદદ કરવા પ્રેરિત થઈએ તે જ માનવતા છે. આપણી આસપાસ કેટલાય મનુષ્યો, પ્રાણીઓ, પક્ષીઓ છે જેમને આપણાં સહારાની જરૂર છે. તેમને સહાય કરી આપણે આપણો મનુષ્ય ધર્મ બજાવીએ તો આપણી માનવતાનો કઈક અર્થ છે.

આજના ઝડપી યુગમાં માનવી વધારે પ્રગતિ સાધવાની હોડમાં બીજાને મદદ કરવી એ તો દૂર પરંતુ પોતાના ફાયદા માટે બીજા મનુષ્યો તેમજ આસપાસની સૃષ્ટિના જીવોને હાનિ પહોચાડવામાં જરાય સંકોચ અનુભવતો નથી. માત્ર ધન દોલત અને શોહરત પાછળ ભાગતો માણસ જો માનવતા ભૂલી જશે તો એક સમય આ માનવતા ખતમ થતી જશે.

“ આજ દુનિયામેં મહાન બનને કી
ચાહત તો હર એક મેં હે,
પર પહલે ઈન્સાન બનના અકસર
લોગ ભૂલ જાતે હે.”

માનવતા નો ના તો કોઈ ધર્મ છે કે ના તો કોઈ જાતિ. તે માત્ર પોતાનું કર્મ નિભાવે છે. માનવતા માત્ર જરૂરત મદદની મદદ કરવામાં જ નથી હોતી પરંતુ કોઈ એવી વ્યક્તિ જે શારીરિક અને માનસિક રીતે પણ હારી ગઈ છે તેનું આત્મબળ વધારવામાં મદદરૂપ થવું તે છે માનવતા જ માનવનું ખરું આભૂષણ છે. એમ કહી શકાય.

બંધારણની કલમ 370 નો ઈતિહાસ

Chanchu Rekhaben J.
Secondary teacher Eng.med.

ભારત અને પાકિસ્તાનનાં ભાગલા પાડવા માટે બ્રિટિશ સરકારે બનાવેલ કાયદામાં 562 દેશી રજવાડાઓ માટે એક વિશેષ જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. આ જોગવાઈ પ્રમાણે જે તે રાજ્યના રાજા એમની ઈચ્છા પ્રમાણે પોતાના રાજ્યને ભારત સાથે કે પાકિસ્તાન સાથે જોડવા સ્વતંત્ર હતા. જો રાજા પોતાના રાજ્યને ભારત કે પાકિસ્તાન પૈકી કોઈપણ દેશ સાથે જોડાવા ન માંગતા હોય તો સ્વતંત્ર દેશ તરીકે અસ્તિત્વ ચાલુ રાખી શકે.

આઝાદી વખતે રાજા હરિસિંહ અલગ અસ્તિત્વ ચાલુ રાખવાનો નિર્ણય લીધો. 20મી ઓક્ટોબર 1947 ના રોજ આઝાદ કાશ્મીર ફોર્સ પાકિસ્તાન આર્મી સાથે મળી કાશ્મીર પર ચઢાઈ કરી. સામનો કરવા ગયેલી મહારાજા હરિસિંહની ફોજનાં કેટલાય સૈનિકો સામેના લોકો સાથે જોડાઈ ગયા એટલે બાકી વધેલા સૈનિકો મુકાબલો કરવા સક્ષમ ન રહ્યા. મહારાજા હરિસિંહ ને જ્યારે એવું લાગ્યું કે હવે એ કોઈપણ સંજોગોમાં ટકી શકે એમ નથી ત્યારે તેમણે ભારત સરકાર પાસે મદદ માંગી. ભારત સરકારે મદદ માટે મનાઈ કરી કારણકે કાશ્મીર ભારત સાથે જોડાયું નહોતું. ગૃહખાતુ સંભાળતા સરદાર પટેલે કહ્યું કે જો કાશ્મીર ભારત સાથે જોડાવા માટે સહી કરી આપે તો એ ભારતનો હિસ્સો ગણાય પછી ભારત કાશ્મીરને મદદ કરી શકે. રાજા હરિસિંહે કાશ્મીરને ભારત સાથે જોડાવા સહી કરી અને કાશ્મીર ભારતનો હિસ્સો બની ગયું. તરતજ ભારતના સૈન્યને કાશ્મીરમાં ઉતારવામાં આવ્યું અને પાકિસ્તાની આર્મીને જડબા તોડ જવાબ આપવામાં આવ્યો.

કાશ્મીર મુસ્લિમ બહુમતી વાળો પ્રદેશ હતો જ્યારે ભારત હિંદુ બહુમતી વાળો પ્રદેશ હતો. કાશ્મીરના લોકોને ભય હતો કે ભારત તેની સાથે કેવું વર્તન કરશે. આથી કાશ્મીરના નેતા શેખ અબ્દુલ્લા પોતાની રજૂઆત લઈ જવાહરલાલ નહેરુ જે ભારતના તત્કાલીન વડાપ્રધાન હતા તેમની પાસે આવ્યા. શેખ અબ્દુલ્લા માંગણી હતી કે કાશ્મીરની પ્રજાની સાંત્વના માટે ભારત સરકાર કાશ્મીરને વિશેષ બંધારણીય અધિકારો આપે. આવા વિશેષ અધિકારોની યાદી તૈયાર કરી શેખ અબ્દુલ્લાએ નેહરુજીને રજૂઆત કરી. નહેરુજીએ તેમને ડો. ભીમરાવ આંબેડકરને મળવા કહ્યું કારણકે બંધારણનો મુસદ્દો તૈયાર કરવાની જવાબદારી એમની હતી. ડો. આંબેડકરે ચોખ્ખી ના પાડી દીધી. શેખ અબ્દુલ્લા ફરીથી નહેરુજી પાસે આવ્યા. નહેરુજીએ સરદાર પટેલને બોલાવીને શેખ અબ્દુલ્લાની માંગ કોંગ્રેસ વર્કિંગ કમીટીમાં મંજૂર કરાવવા માટે કહ્યું પણ સરદાર સહીત વર્કિંગ કમીટી એ પણ આ બાબતનો વિરોધ કર્યો.

એમા છતાં કાશ્મીરની પ્રજા માટે અબ્દુલ્લાની માંગણીઓને ધ્યાનમાં લઈને બંધારણની કલમ 370 માટેનો મુસદ્દો તૈયાર કરવા માટે નહેરુજીએ ગોપાલસ્વામી આયંગરને કહ્યું. ગમેતે ભોગે આ મુસદ્દો બંધારણ સભામાં મંજૂર કરાવવાની જવાબદારી સરદાર પટેલને સોંપવામાં આવી. તત્કાલીન પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં લઈ કાશ્મીરની પરિસ્થિતિને થાળે પાડવા માટે હંગામી કલમ તરીકે કલમ 370 બંધારણમાં ઉમેરવામાં આવી.

બંધારણની કલમ 370 રદ કરવા માટે બંધારણમાંજ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. આ અધિકારનો ઉપયોગ કરીને 5મી ઓગષ્ટ 2019 ને સોમવારના રોજ જાહેરનામું બહાર પાડીને બંધારણની કલમ 370 ને ભારતની સરકારે રદ કરવાનો નિર્ણય લીધો છે.

ઉચ્છ્વ વાંચન..... હકારાત્મક જીવનશૈલીનો હિસ્સો

શ્રીમતી અસ્મીતાબેન એચ. ત્રિવેદી
પ્રાથમિક શિક્ષક

હાલના દિવસોમાં ઓનલાઇન વાંચન બહોળા પ્રમાણમાં થાય છે પરંતુ આ વાંચનમાં સાતત્ય જળવાનું નથી. ઉપરાંત યુટ્યુબ પર જોવાતા વીડીઓ અને ગુગલ પર વંચાતી તત્કાલ ટૂંકી માહિતીઓને કારણે મગજની પેઢીમાં પુસ્તક વાંચન ઓછું થઈ રહ્યું છે. ટૂંકા હાથવગા વાંચનને કારણે લોકો પુસ્તકોને ટાળી રહ્યા જેને કારણે વાંચેલું યાદ રાખવાની મગજની ટેવ ઓછી થઈ જાય છે. શબ્દભંડોળ સીમિત બને છે જેને કારણે નિયમિત ભાષા સંકોચાતી જાય છે અને વ્યક્તિ પોતાની ભાવનાઓ કે વિચારોને સ્પષ્ટ રીતે રજૂ કરવામાં નિષ્ફળ રહે છે. નિયમિત પુસ્તક વાંચન ની ટેવ જીવનમાં બદલાવ લાવે છે.

* યાદદાસ્ત મજબૂત બને છે

પુસ્તક વાંચ્યા બાદ મગજ વાંચેલી ઘટનાઓ, વાર્તાનો પ્લોટ અને તમાં રહેલા પાત્રો વગેરે યાદ રાખે છે. એટલે કે રોજ વાંચેલું તમારા મગજને પુનરાવર્તન કરવાની આદત પાડતું રહે છે પુનરાવર્તનને કારણે યાદદાસ્ત મજબૂત બને છે.

* બૈધિક જાગૃતતા

વાંચનથી મગજની જાગૃતતા વધુ તેજ બને છે. વાંચતી વખતે મગજની પેશીઓ જેટલી ઉત્તેજના અનુભવે છે એટલી ટી.વી. જોતી વખતે અનુભવાતે નથી. તેજ મગજ સ્વસ્થ રહે છે.

* શાંતિ અને સંયમીતતા

વાંચન દ્વારા મનને એક પ્રકારની શાંતતા અને સુકુન અનુભવાય છે. એક અભ્યાસમાં જણાયું છે કે ધાર્મિક પુસ્તક વાંચવાથી ઉચ્ચ રક્તચાપ ઓછો થાય છે. જે દ્વારા માનસિક શાંતિ પ્રાપ્ત થાય છે.

* એકાગ્રતામાં વૃદ્ધિ

વાંચન થકી મનની એકાગ્રતામાં વૃદ્ધિ થાય છે કારણ જ્યારે તમે વાંચતા હોવ છો ત્યારે તમારું ધ્યાન કોઈ એક જ ઠેકાણે કેન્દ્રિત હોય છે.

* શબ્દ ભંડોળમાં વધારો થાય છે

વાંચન દ્વારા જ્ઞાનની સાથે સાથે શબ્દભંડોળ પણ વધે છે. વાંચતી વખતે વાચકની આંખ સામે અગણિત શબ્દો આવતા હોય છે જે વાચકના મગજમાં સંગ્રહાતા હોય છે અને તેની રોજની બોલચાલમાં અજણતા વણાઈ જતા હોય છે. શબ્દોનો પુરતો ભંડાર હોવાથી વાચક પોતાની વાત સ્પષ્ટ રીતે રજૂ કરવાની કળા આત્મસાત કરી લે છે જે તેના વ્યવસાયમાં અને સામાજિક જીવનમાં ઘણી કામ આવે છે.

* શાંતિ ઊંઘ માટે મદદગાર

વાંચનને કારણે મગજ આરામ અનુભવે છે. તેથી શાંતિ ઊંઘ આવે છે. વાસ્તવમાં કૃત્રિમ વિદ્યુત પ્રકાશ મગજને જાણવાનો સંકેત આપે છે. તેથી ઊંઘવાના એક ક્લાક પહેલાં ટેલીવિઝન સેલ ફોન, અને લેપટોપ બંધ કરી એકાદ ગણાતું પુસ્તક લઈ વાંચવાનું શરૂ કરવું જોઈએ. નિયમિત પુસ્તક વાંચન વાચકના મન મગજ અને વિચારશક્તિ પર ઊંડો પ્રભાવ પાડી તેનું સામાજિક અને વ્યવસાયિક જીવન બહેતર બનાવે છે.

શાળા ની પ્રવૃત્તિઓ

દ્યોરણ -૧૦ તથા દ્યોરણ -૧૨ મોટીવેશન કાર્યક્રમ

કાયર એક્ટી પ્રોગ્રામ

દ્યોરણ -૧૦
તથા
દ્યોરણ -૧૨
એકમ કસોટી

વૃક્ષારોપણ

शैक्षणिक प्रवास

शनिवार की प्रवृत्ति

विद्यार्थ

